

VENDIM
Nr. 9, datë 7.2.2017

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Bashkim Dedjakryetar i Gjykatës Kushtetuese

Vladimir Kristo	anëtar i	“	“
Vitore Tusha	anëtare e	“	“
Altina Xhoxhaj	anëtare e	“	“
Gani Dizdari	anëtar i	“	“
Besnik Imeraj	anëtar i	“	“
Fatos Lulo	anëtar i	“	“
Fatmir Hoxha	anëtar i	“	“

me sekretare Belma Lleshi, në datën 15.11.2016 mori në shqyrtim në seancë plenare, mbi bazë dokumentesh, çështjen me nr. 68/8 Akti, që i përket:

KËRKUES: Dritan Zela, Fiqirete Zela, Eliona Lasku (Zela), Hasan Zela, Kujtim Petrela, Tefik Tershana, Irma Tershana, Sheriban Panariti, Sabina Gjinali, asije Zela, Nexhat Gjinali, Shefki Petrela, Arben Petrela

SUBJEKTE TË INTERESUARA: Agjencia e Kthimit dhe Kompensimit të Pronave Tiranë, Vasil Jovani

OBJEKTI: Shfuqizimi si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë i vendimeve nr. 12846, datë 26.12.2012 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë; nr. 2200, datë 24.10.2013 të Gjykatës së Apelit Tiranë; nr. 00-2014-1861, datë 11.7.2014 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë.

BAZA LIGJORE: Nenet 42, 131/f dhe 134/1/i të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; neni 6 i Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ); nenet 27 e vijues të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoji relatorin e çështjes Fatmir Hoxha, mori në shqyrtim pretendimet me shkrim të kërkuarit, i cili ka kërkuar pranimin e kërkesës, propësimet me shkrim të subjektit të interesuar Vasil Jovani, i cili ka kërkuar rrëzimin e kërkesës, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

1. Kërkuarit janë trashëgimtarë të trashëgim-lënisit Mustafa Zela, i cili deri në vitin 1939 ka pasur në pronësi një truall me sipërfaqe 13027m², me vendndodhje dhe kufij të përcaktuar. Me vendimin nr. 60, datë 2.9.1939 të Komisionit për Instalimin e Nëpunësve në Tiranën e Re, ky shtetas është shpronësuar për pjesën më të madhe të kësaj sipërfaqe trualli, duke i mbetur në pronësi parcela me sipërfaqe 821m², për të cilën kërkuarit i janë drejtuar gjykatës me kërkesë për vërtetimin e faktit të pronësisë.

2. Me vendimin nr. 378, datë 16.10.2000, Komisioni i Kthimit dhe Kompensimit të Pronave (KKKP) Tiranë ka njohur pronar shtetasin Vasil Jovani për një sipërfaqe prej 459 m².

3. Me vendimin nr. 2462, datë 13.7.2001, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë ka vendosur: “*Detërimin e Bashkisë Tiranë të njohë pronar Mustafa Zelën për sipërfaqen e lirë të truallit prej 830m² të ndodhur në Bulevardin Zhan D’Ark.*”.

4. Me vendimin nr. 45, datë 29.3.2002, KKKP-ja Tiranë, e vënë në lëvizje nga kërkuarit, është shprehur: “*...meqenëse mbi këtë sipërfaqe nga ana e KKKP-së Tiranë janë dhënë dy vendime, komisioni do të shprehet pasi të zgjidhet në rrugë gjyqësore mbivendosja.*”.

5. Kërkuarit i janë drejtuar Agjencisë së Kthimit dhe Kompensimit të Pronave (AKKP) për rishikimin e vendimeve nr. 63, datë 25.6.1997 të dhënë në favor të shtetasit Halit Karapici dhe nr. 378, datë 16.10.2000 të dhënë në favor të shtetasit Vasil Jovani.

6. Me vendimin nr. 1286, datë 16.11.2011, AKKP-ja ka vendosur mungesën e juridiksionit për të rishikuar këto vendime, mbështetur edhe në vendimin nr. 43, datë 6.10.2011 të Gjykatës Kushtetuese

me të cilin u shfuqizua dispozita e ligjit që i njihje drejtorit të AKKP-së të drejtën e rishikimit të vendimeve të KKKP-së.

7. Kërkuesit i janë drejtuar gjykatës me padi për shpalljen e pavlefshmërisë absolute të vendimit nr. 378, datë 16.10.2000 të KKKP-së, Tiranë. Me vendimin nr. 12846, datë 26.12.2012, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë ka vendosur rrëzimin e kërkesëpadisë si të pabazuar në ligj dhe prova.

8. Me vendimin nr. 2200, datë 24.10.2013, Gjykata e Apelit Tiranë ka vendosur lënien në fuqi të vendimit të mësipërm të gjykatës së shkallës së parë.

9. Me vendimin nr. 00-2014-1861, datë 11.7.2014, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë në dhomë këshillimi ka vendosur mospranimin e rekursit.

10. Kërkuesit i janë drejtuar Gjykatës Kushtetuese (*Gjykata*) me kërkesë për shfuqizimin e vendimeve gjyqësore të të tria shkallëve të gjykimit. Me vendimin nr. 65, datë 30.9.2015, Gjykata Kushtetuese ka vendosur refuzimin e kërkesës, pasi gjatë votimit nuk u arrit shumica e votave të të gjithë anëtarëve të saj për asnjë nga pretendimet e kërkuesve.

11. Në datën 26.7.2016 kërkuesit i janë drejtuar Gjykatës me kërkesë me të njëjtin objekt dhe për të njëjtat shkaqe.

II

12. ***Kërkuesit Dritan Zela*** etj. në mbështetje të kërkesës së tyre parashtrojnë para Gjykatës këto shkaqe:

12.1 Është cenuar e drejta e aksesit, pasi gjykata e shkallës së parë dhe ajo e apelit kanë mbajtur qëndrimin se kërkuesit nuk legjitimohen për të ngritur padi në gjykatë derisa pronësia e tyre nuk është njohur me vendim të KKKP-së. Gjykatat ngatërrojnë konceptin e legjitimitetit të palëve dhe të juridiksionit apo të shqyrtimit të çështjes në themel nëpërmjet administrimit të provave. Nëse kërkuesit nuk legjitimohen, atëherë gjykatat nuk kishin arsye për ta shqyrtuar çështjen në themel.

12.2 Nuk është formuar drejt ndërgjyqësia, pasi nuk figurojnë dy trashëgimtarë të palës së paditur. Gjithashtu, nuk është njoftuar rregullisht Avokatura e Shtetit, çka është detyrim ligjor për gjykatën.

12.3 Është cenuar parimi i paanshmërisë në gjykim, pasi trupi gjykues në Gjykatën e Apelit nuk është caktuar me short, por me urdhër të kryetarit të gjykatës. Po ashtu, ky parim është cenuar edhe nga Gjykata e Lartë, e cila në kundërshtim me praktikën e zakonshme të saj për shqyrtimin e çështjeve brenda 4-5 vjetësh nga paraqitja e rekursit, e ka shqyrtuar rekursin e paraqitur nga kërkuesit brenda 9 muajsh.

12.4 Është cenuar parimi i gjykimit nga një gjykatë e caktuar me ligj dhe ai i arsyetimit të vendimit gjyqësor, pasi në vendimin e Kolegjit Civil nuk janë pasqyruar pretendimet sipas rekursit. Ato janë paraqitur në mënyrë jo të saktë në hyrje të vendimit dhe nuk u është dhënë përgjigje. Po ashtu, pretendimet e parashtruara nga kërkuesit nuk kanë marrë përgjigje nga gjykatat, dhe vendimet e tyre janë kontradiktore.

12.5 Kërkesa e parë është paraqitur në Gjykatën Kushtetuese në datën 3.3.2015, por në përfundim të gjykimit rezultati i votimit ka qenë i tillë që ka çuar në refuzimin e saj. Megjithatë, ligji lejon që kërkesa të përsëritet nëse në të ardhmen sigurohet përbërja e plotë e Gjykatës. Në kushtet kur jemi informuar se aktualisht Gjykata funksionon në përbërje të plotë, sepse është kthyer në detyrë gjyqtarja A.Xh. kemi paraqitur këtë kërkesë me të njëjtën përmbajtje.

13. ***Subjekti i interesuar AKKP-ja Tiranë*** nuk ka paraqitur parashtrime me shkrim.

14. ***Subjekti i interesuar Vasil Jovani*** në parashtrimet me shkrim drejtuar Gjykatës argumenton sa vijon:

14.1 Kërkuesit nuk legjitimohen *ratione personae*, pasi kërkesa është riparaqitur në datën 26.7.2016, pra jashtë afatit ligjor 2-vjeçar të parashikuar nga ligji organik i Gjykatës.

14.2 Pretendimi për cenimin e së drejtës së aksesit nga Gjykata e Lartë, pasi pretendimet e parashtruara në rekurs duhet të shqyrtoheshin në seancë publike, është i pabazuar. Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë në dhomë këshillimi ka në kompetencë të tij të vendosë mospranimin e rekursit kur shkaqet e parashtruara nuk plotësojnë kriteret ligjore. Ky pretendim në thelb lidhet me mënyrën e interpretimit të ligjit dhe nuk hyn në juridiksionin kushtetues.

14.3 Për pretendimin për mosthirrjen në gjykim të Avokaturës së Shtetit, kërkuesve iu mungon interesi vetjak për ta parashtruar para Gjykatës.

14.4 Pretendimi për cenimin e parimit të paanshmërisë është i pabazuar, pasi kërkuesit nuk disponojnë

asnjë provë për të bazuar këtë pretendim. Gjatë gjykimit në gjykatat e zakonshme ky pretendim nuk është parashtruar asnjëherë përpara trupit gjykues.

14.5 Për pretendimin e cenimit të parimit të gjykimit nga një gjykatë e caktuar me ligj kërkuar nuk kanë parashtruar asnjë argument kushtetues.

14.6 Pretendimi për cenimin e parimit të arsyetimit të vendimit gjyqësor nga Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë është i pabazuar, pasi ky vendim është i arsyetuar, logjik dhe plotëson kriteret ligjore. Jo çdo pretendim i parashtruar nga kërkuar përbën detyrim për t'u arsyetuar në mënyrë të detajuar nga gjykata.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimitetin e kërkuar

15. Gjykata vëren se kërkuar legjitimohen *ratione personae*, në kuptim të neneve 131/f dhe 134/1/i të Kushtetutës. Në lidhje me legjitimitetin *ratione temporis*, neni 30/2 i ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë” (ligji nr. 8577/2000), (dispozita ligjore në fuqi në momentin e shqyrtimit të kësaj çështjeje) ka parashtruar një afat 2-vjeçar për t’iu drejtuar Gjykatës për pretendimet për shkeljen e të drejtave kushtetuese. Gjykata vëren se vendimi gjyqësor më i fundit në kohë, i kundërshtuar nga kërkuar, është ai i datës 11.7.2014 i Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, ndërsa kërkesa në shqyrtim është paraqitur në Gjykatë në datën 26.7.2016.

16. Po ashtu, Gjykata vëren se kërkuar i janë drejtuar edhe më parë asaj me kërkesën e datës 16.3.2015 me të njëjtin objekt, e cila, në zbatim të nenit 74 të ligjit nr. 8577/2000, është refuzuar me vendimin nr. 65, datë 30.9.2015, për arsye se gjatë votimit nuk u arrit shumica e votave për marrjen e një vendimi, e kërkuar nga neni 133/2 i Kushtetutës dhe neni 72/2 i po këtij ligji. Bazuar në nenin 74 të ligjit nr. 8577/2000 kur gjatë votimit votat ndahen në mënyrë të barabartë ose në atë mënyrë që asnjë përfundim i çështjes nuk votohet nga shumica e kërkuar, Gjykata Kushtetuese vendos refuzimin e kërkesës. Po sipas kësaj dispozite refuzimi nuk përbën pengesë që kërkuar të riparaqesë kërkesën në rast se krijohen kushte për formimin e shumicës së kërkuar. Për pasojë, me kërkesën në shqyrtim të datës 26.7.2016, kërkuar i janë drejtuar sërish Gjykatës, duke pretenduar se aktualisht Gjykata funksionon në përbërje të plotë, sepse është kthyer në detyrë gjyqtarja A.Xh. dhe se ligji lejon që kërkesa të përsëritet nëse në të ardhmen sigurohet përbërja e plotë e Gjykatës.

17. Gjykata ka theksuar se nga parimi kushtetues i shtetit të së drejtës buron e drejta e kujtdo, që pretendon se të drejtat ose liritë e tij janë cenuar, për një gjykim të drejtë përpara një gjykate të pavarur dhe të paanshme të caktuar me ligj; që kjo e drejtë nuk mund të kufizohet artificialisht dhe që zbatimi i saj nuk duhet të pengohet në mënyrë të paarsyeshme; që e drejta e individit kundër veprimeve të paligjshme të individëve të tjerë apo institucioneve shtetërore nuk duhet të mbrohet vetëm formalisht, por dhe realisht e efektivisht. E drejta për t’iu drejtuar gjykatës (e drejta e aksesit), si një nga aspektet e së drejtës për një proces të rregullt ligjor, në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës dhe nenit 6 të KEDNJ-së, nënkupton të drejtën që ka çdo individ për të ngritur padi në një gjykatë që ka juridiksion të plotë për të zgjidhur çështjen. Këto dispozita sanksionojnë në vetvete jo vetëm të drejtën e individit për t’iu drejtuar gjykatës, por edhe detyrimin e shtetit që t’ia garantojë atij këtë akses (*shih vendimin nr. 17, datë 19.6.2009 të Gjykatës Kushtetuese*). Kjo e drejtë duhet kuptuar si mundësi e çdo individ për të pasur mjete të caktuara procedurale për të kundërshtuar vendimin e dhënë nga një gjykatë më e ulët në një gjykatë më të lartë, duke i garantuar atij të drejtën për t’u përballur me drejtësinë në të gjitha nivelet e saj (*shih vendimin nr. 5, datë 6.3.2009 të Gjykatës Kushtetuese*).

18. Administrimi i mirë i drejtësisë fillon me garancinë që një individ të ketë akses në gjykatë për t’i siguruar atij të gjitha aspektet e një forme gjyqësore të shqyrtimit të çështjes. Mohimi i së drejtës për t’iu drejtuar gjykatës dhe për të marrë një përgjigje përfundimtare prej saj për pretendimet e ngritura, përbën cenim të së drejtës themelore për një proces të rregullt ligjor (*shih vendimin nr. 3, datë 23.2.2016 të Gjykatës Kushtetuese*). Në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës, Gjykata ka vlerësuar se detyrimi për të garantuar të drejtën efektive të aksesit në gjykatë nuk nënkupton thjesht mungesën e një ndërhyrjeje,

por mund të kërkojë ndërmarrjen e veprimeve pozitive nga ana e shtetit. Në rast se mohohet një e drejtë e tillë, procesi konsiderohet jo i rregullt, sepse aksesit në gjykatë është para së gjithash një kusht kryesor për të realizuar mbrojtjen e të drejtave të tjera. Shteti i së drejtës nuk mund të konceptohet pa u njohur individëve të drejtën dhe mundësinë për t'iu drejtuar gjykatës (shih vendimin nr. 45, datë 29.6.2015 të Gjykatës Kushtetuese). Edhe sipas GJEDNJ-së, neni 6 i Konventës nuk i detyron shtetet kontraktuese të krijojnë gjykata apeli apo kasacioni. Megjithatë, një shtet i cili i krijon ato gjykata, duhet të sigurojë që personat subjekt i ligjit të gëzojnë përpara këtyre gjykatave garancitë themelore të përfshira në nenin 6 të Konventës. Këto garanci përfshijnë të drejtën për të pasur një përgjigje përfundimtare në një çështje që i është paraqitur gjykatës që nënkupton një vendim në lidhje me pranueshmërinë dhe/ose meritën e pretendimeve kushtetuese (*shih vendimin e GJEDNJ-së në çështjen Marini kundër Shqipërisë, datë 7.7.2008*).

19. Në lidhje me parashikimin e nenit 74 të ligjit nr. 8577/2000, GJEDNJ-ja ka theksuar se mosarritja nga ana e Gjykatës Kushtetuese e shumicës së votave për pretendimet e ngritura e lë kërkuesin pa një përgjigje përfundimtare në çështjen e tij dhe për pasojë kufizon thelbin e së drejtës së aksesit në gjykatë. Vetëm fakti se rrethanat mund të ndryshojnë dhe kërkuesi mund të marrë një përgjigje përfundimtare për pretendimet e tij në një moment të ardhshëm, të papërcaktuar në kohë, nuk mund të plotësojë kërkesat e sigurisë juridike. Për më tepër, në rastin e refuzimit të kërkesës nuk jepet asnjë arsytim përveçse shkakut të mosarritjes së shumicës. Duke pasur parasysh sa më sipër, GJEDNJ-ja ka konkluduar se parashikimet e nenit 74, të ligjit nr. 8577/2000, janë të tilla që e privojnë kërkuesin nga një e drejtë efektive për të pasur një përgjigje përfundimtare për ankimin e tij (*shih vendimin e GJEDNJ-së në çështjen Marini kundër Shqipërisë, datë 7.7.2008*).

20. Sipas GJEDNJ-së (po aty) sistemi shqiptar në rastin e mosarritjes së shumicës është i ndryshëm nga shtetet e tjera. Në ndryshim nga sistemet e tjera ligjore, të cilat ose parandalojnë një situatë të tillë, ose parashikojnë alternativa të ndryshme për të marrë një vendim përfundimtar në një rast të tillë, në sistemin ligjor shqiptar një votim i barabartë në Gjykatën Kushtetuese rezulton në një vendim që formalisht nuk përcakton çështjen e ankimit. Nisur nga sa më sipër, ligjvënësi shqiptar në ndryshimet që i janë bërë ligjit nr. 8577/2000 (të cilat nuk kishin hyrë në fuqi në momentin e shqyrtimit të kësaj çështjeje) ka shfuqizuar nenin 74 të ligjit, si dhe ka ndryshuar nenin 73 të tij duke parashikuar në pikën 4 të kësaj dispozite se kur nuk formohet shumica prej 5 gjyqtarësh, kërkesa konsiderohet e rrëzuar.

21. Megjithatë, Gjykata vlerëson se e drejta e aksesit nuk është absolute dhe ajo u nënshtrohet kufizimeve veçanërisht kur bëhet fjalë për kushtet e pranueshmërisë së një ankimi, duke qenë se nga vetë natyra e saj ka nevojë për rregullime nga ana e shtetit, i cili gëzon një hapësirë vlerësimi në lidhje me këtë (*shih vendimin e GJEDNJ-së në çështjen Marini kundër Shqipërisë, datë 7.7.2008*). Gjykata ka pranuar se mbrojtja kushtetuese dhe ligjore e të drejtave dhe lirive të individit mund të realizohet vetëm kur ushtrohet brenda afateve të përcaktuara në Kushtetutë dhe ligje. Përcaktimi i këtyre afateve nuk përbën qëllim në vetvete, por është në funksion të parimit të sigurisë juridike, si një nga parimet themelore të shtetit të së drejtës (*shih vendimin nr. 17, datë 19.6.2009 të Gjykatës Kushtetuese*). Mospërcaktimi i këtyre afateve do të çonte në një situatë të tillë, ku konfliktet gjyqësore asnjëherë nuk do të zgjidheshin përfundimisht mes palëve dhe situata e tyre do të ishte e pasigurt, pasi në çdo moment një e drejtë e fituar me një vendim gjyqësor, potencialisht do të mund të cenohej apo prekej me një vendim të dhënë nga një gjykatë më e lartë (*shih vendimin nr. 18, datë 31.3.2014 të Gjykatës Kushtetuese*).

22. Gjykata në praktikën e saj ka pranuar rishqyrtimin e kërkesës së të njëjtit individ, me të njëjtin objekt, kur përmes një kërkesë tjetër, brenda afatit 2-vjeçar të parashikuar nga neni 30 i ligjit nr. 8577/2000, ka argumentuar një shkak të ri për antikushtetutshmërinë e vendimmarrjes së gjykatave të juridiksionit të zakonshëm (*shih vendimin nr. 21, datë 29.4.2010 të Gjykatës Kushtetuese*). Në rastet kur Gjykata është shprehur më parë me vendim për themelin e pretendimeve të ngritura nga palët, në situatën e riparaqitjes të kërkesës ajo ka vlerësuar se vendimi i mëparshëm përbën pengesë në aspektin kushtetues, për sa kohë që është mbajtur një qëndrim përfundimtar lidhur me të njëjtat shkaqe të ngritura sërish në kërkesë (*shih vendimin nr. 60, datë 28.12.2012 të Gjykatës Kushtetuese*). Në dallim nga këto raste, në rastet e vendimit të refuzimit Gjykata nuk ka asnjë pengesë për të marrë sërish në shqyrtim të gjitha pretendimet e riparaqitura në kërkesë dhe për t'u dhënë atyre një përgjigje të arsyetuar, për sa kohë që Gjykata nuk ka mundur më parë të arrijë shumicën e kërkuar për pranimin apo rrëzimin e tyre,

dhe ky lloj vendimi i saj nuk përbën gjë të gjykuar. Në këtë kuptim, vendimi i refuzimit të kërkesës nuk përbën pengesë që kërkuesi të riparaqesë kërkesën, sipas nenit 74 të ligjit, por kjo dispozitë nuk mund të interpretohet se kërkuesi mund t'i drejtohet pa asnjë kufizim Gjykatës. Sipas nenit 125/6 të Kushtetutës përbërja e saj përtërihet çdo 3 vjet në një të tretën e saj. Hipotetikiqisht, nëse do të pranohet se në rastet e dhënies së një vendimi refuzimi nuk ka asnjë afat kohor për të riparaqitur kërkesën, kërkuesi do të mund t'i drejtohej Gjykatës çdo tre vjet duke vlerësuar se janë krijuar kushte të reja për formimin e një shumice për pranimin apo rrëzimin në themel të kërkesës, për sa kohë që përbërja e cila e ka votuar njëherë çështjen e ka shprehur mendimin e saj. Në vlerësimin e Gjykatës kjo hipotezë është e papranueshme dhe nuk respekton kërkesat për barazinë e individëve në të drejta dhe të sigurisë juridike në rendin ligjor. Duke interpretuar në mënyrë harmonike dispozitat e ligjit nr. 8577/2000 të zbatueshme për zgjidhjen e kësaj çështjeje, Gjykata vlerëson se në të gjitha rastet kur ajo vihet sërish në lëvizje nga palët duhet të verifikojë respektimin e afatit ligjor, i cili si një afat prekluziv nuk mund të anashkalohet nga palët dhe një qëndrim i ndryshëm do të binte ndesh me parimin e sigurisë juridike për palët e tjera që kanë një vendim gjyqësor përfundimtar në favorin e tyre.

23. Gjykata vlerëson, gjithashtu, se kërkuesi nuk kanë pasur asnjë pengesë për t'iu drejtuar asaj me kërkesë me të njëjtin objekt pas dhënies së vendimit të refuzimit deri në përfundimin e afatit ligjor 2-vjeçar. Argumenti se ata i janë drejtuar Gjykatës pasi janë informuar se aktualisht ajo funksionon në përbërje të plotë, për shkak se është kthyer në detyrë gjyqtarja A.Xh., nuk mund të pranohet. Sipas nenit 133/2 të Kushtetutës, Gjykata merr vendim përfundimtar me shumicën e anëtarëve të saj, kurse sipas nenit 32 të ligjit nr. 8577/2000 seanca plenare mund të çelet me praninë e jo më pak se 2/3-ës së gjyqtarëve. Po ashtu, sipas nenit 72/2 të ligjit nr. 8577/2000 vendimet merren me shumicën e votave të gjyqtarëve, kurse sipas nenit 73/2 të tij në rast se pjesëmarrja e gjyqtarit në votim nuk mund të sigurohet brenda një afati të arsyeshëm, Gjykata vendos kur formohet shumica absolute e anëtarëve të saj. Për rrjedhojë, ligji ka rregulluar edhe rastet kur gjyqtari i Gjykatës Kushtetuese nuk mund të marrë pjesë në gjykim ose në bisedime dhe në votim. Fakti se në vendimin nr. 65, datë 20.10.2015 për refuzimin e kërkesës kanë marrë pjesë 8 gjyqtarë nuk nënkupton se Gjykata nuk ka funksionuar në përbërje të plotë, por se ka pasur një shkak objektiv për mospjesëmarrjen në atë gjykim të të gjithë anëtarëve të saj.

24. Në përfundim, Gjykata vlerëson se kërkesa e paraqitur nuk ka respektuar afatin ligjor 2-vjeçar të parashikuar nga neni 30/2 i ligjit nr. 8577/2000, për rrjedhojë kërkuesi nuk legjitimohen *ratione temporis* për t'ju drejtuar kësaj Gjykate.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 131/f dhe 134/1/i të Kushtetutës, si dhe të neneve 72 e vijues të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 "Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë", me shumicë votash,

VENDOSI:

- Rrëzimin e kërkesës.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë pro: Bashkim Dedja (kryetar), Besnik Imeraj, Gani Dizdari, Altina Xhoxhaj, Fatmir Hoxha, Fatos Lulo

Anëtarë kundër: Vitore Tusha, Vladimir Kristo

MENDIMI PARALEL

Mendoj se qëndrimi i shumicës për rrëzimin e kërkesës për arsye legjitimitimi nuk është në pajtim me nenin 42 të Kushtetutës. Sipas shumicës, kërkesa e paraqitur nuk ka respektuar afatin ligjor 2-vjeçar të parashikuar nga neni 30/2 i ligjit nr. 8577/2000, për rrjedhojë kërkuesi nuk legjitimohen *ratione temporis* për t'iu drejtuar kësaj Gjykate. Jam kundër këtij konkluzioni për arsyet që vijnë.

1. Sipas rrethanave rezulton se kërkuesi i janë drejtuar Gjykatës Kushtetuese me kërkesë për

shfuqizimin e vendimeve gjyqësore të të tria shkallëve të gjykimit. Me vendimin nr. 00-2014-1861, datë 11.7.2014, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë në dhomë këshillimi ka vendosur mospranimin e rekursit. Me vendimin nr. 65, datë 30.9.2015, Gjykata Kushtetuese ka vendosur refuzimin e kërkesës, pasi gjatë votimit nuk u arrit shumica e votave të gjithë anëtarëve të saj për asnjë nga pretendimet e kërkuësve. Në datën 26.7.2016 kërkuësit i janë drejtuar Gjykatës me kërkesë me të njëjtin objekt dhe për të njëjtat shkaqe. Kërkuësit i janë drejtuar Gjykatës, duke pretenduar se Gjykata funksionon në përbërje të plotë, me kthimin në detyrë të gjyqtarës A.Xh., dhe se ligji lejon që kërkesa të përsëritet nëse në të ardhmen sigurohet përbërja e plotë e Gjykatës.

2. Sipas shumicës, kërkuësit e kanë riparaqitur kërkesën në datën 26.7.2016, jashtë afatit ligjor 2-vjeçar të parashikuar nga ligji organik i Gjykatës, prandaj dhe kërkesa rrëzohet (*prg.24 i vendimit*).

3. Ashtu sikundër edhe shumica ka elaboruar, në lidhje me parashikimin e nenit 74 të ligjit nr. 8577/2000, GJEDNJ-ja ka theksuar se mosarritja nga ana e Gjykatës Kushtetuese e shumicës së votave për pretendimet e ngritura e lë kërkuësin pa një përgjigje përfundimtare për çështjen e tij dhe për pasojë kufizon thelbin e së drejtës së aksesit në gjykatë. Vetëm fakti se rrethanat mund të ndryshojnë dhe kërkuësi mund të marrë një përgjigje përfundimtare për pretendimet e tij në një moment të ardhshëm, të papërcaktuar në kohë, nuk mund të plotësojë kërkesat e sigurisë juridike. Për më tepër asnjë arsytim nuk jepet në rastin e refuzimit të kërkesës përveçse shkakut të mosarritjes së shumicës. Duke pasur parasysh sa më sipër, GJEDNJ-ja ka konkluduar se parashikimet e nenit 74 të ligjit nr. 8577/2000 janë të tilla që e privojnë kërkuësin nga një e drejtë efektive për të pasur një përgjigje përfundimtare për ankimin e tij (*shih vendimin e GJEDNJ-së në çështjen Marini kundër Shqipërisë, datë 7.7.2008*). Pra, nga analiza e GJEDNJ-së, rezulton se neni 74 i ligjit nr. 8577/2000, nuk ofron standardet e kërkuara kushtetuese që të respektojnë njëkohësisht edhe të drejtën e aksesit edhe parimin e sigurisë të palëve ndërgjyqëse të përfshira në një gjykim kushtetues. Duke identifikuar këtë problem ligjor, GJEDNJ nuk e përjashtoi Gjykatën Kushtetuese nga përgjegjësia dhe detyrimi për të dhënë drejtësi kushtetuese, e cila e kishte mundësinë që të bënte përpjekjet e duhura për të dhënë vendim, edhe pse neni 74 i ligjit ofronte refuzim kërkesë.

4. Shumica ka vlerësuar, duke interpretuar në mënyrë harmonike dispozitat e ligjit nr. 8577/2000 (të zbatueshme për zgjidhjen e kësaj çështjeje), se në të gjitha rastet kur ajo vihet sërish në lëvizje nga palët duhet të verifikojë respektimin e afatit ligjor, i cili si një afat prekluziv nuk mund të anashkalohet nga palët dhe një qëndrim i ndryshëm do të binte ndesh me parimin e sigurisë juridike për palët e tjera që kanë një vendim gjyqësor përfundimtar në favorin e tyre (*prg.22 i vendimit*). Në këtë rast, shumica duke bërë një interpretim të nenit 74 dhe nenit 30/2 të ligjit, i ka dhënë prioritet afatit ligjor për paraqitjen e kërkesave.

5. Vlerësoj se ky lloj interpretimi i shumicës për afatin prekluziv 2-vjeçar i mohon kërkuësve të drejtën për akses në gjykatë dhe për rrjedhojë edhe të drejtën efektive për të pasur një përgjigje përfundimtare për kërkesën. Prandaj, me dhënien e vendimit të parë të Gjykatës Kushtetuese për refuzimin e kërkesës, afati dyvjeçar duhej ndërprerë, sipas nenit 131/b të Kodit Civil. Sipas nenit 74 të ligjit nr. 8577/2000, refuzimi nuk përbën pengesë që kërkuësi ta riparaqesë kërkesën në rast se krijohen kushte për formimin e shumicës së kërkuar. Është e vërtetë që kjo dispozitë në rastet e dhënies së një vendimi refuzimi nuk ka asnjë afat kohor për të riparaqitur kërkesën, por në rast se votat ndahen në mënyrë të barabartë ose nuk arrihet shumica e kërkuar ligji bën shtyrjen e çështjes deri në një kohë të papërcaktuar, derisa rrethanat që sollën ndarjen e votave në mënyrë të barabartë apo mosarritjen e shumicës së kërkuar të mos ekzistojnë më (*Marini kundër Shqipërisë, prg.76*). Në një interpretim të zgjeruar në favor të aksesit të individit, zhdukja e shkaqeve, të cilat sollën refuzimin e kërkesës, do të duhej të merrej si datë rifillimi e afatit 2-vjeçar të ndërprerë për ripërsëritjen e kërkesës në Gjykatën Kushtetuese.

6. Mendoj se është përgjegjësi e kësaj Gjykate organizimi dhe funksionimi në atë mënyrë që të arrijë të japë drejtësi kushtetuese, prandaj dhe në rastin konkret, ku nuk arriti të prodhojë vendimmarrje dhe kërkuësve nuk iu dha përgjigje për pretendimet e tyre, kjo gjykatë nuk mund t'i penalizojë ata nëpërmjet një interpretimi ligjor të disfavorshëm për ta. Edhe sipas GJEDNJ-së, është theksuar se pikërisht pamundësia e Gjykatës Kushtetuese për të siguruar shumicën e kërkuar të votave për çështjet në shqyrtim, e la ankuesin pa një vendim përfundimtar dhe për rrjedhojë kufizoi thelbin e së drejtës së tij

për t'u dëgjuar nga gjykata. Për këtë arsye ka pasur shkelje të nenit 6 § 1 të Konventës (*Marini kundër Shqipërisë, prg.122*).

7. Nga ana tjetër, shumica ka shqyrtuar çështjen në seancë plenare, që do të thotë se duhej të merrej me themelin e pretendimeve tashmë dhe jo me *locus standi* të kërkuësve.

8. Si konkluzion, kërkesa në gjykimin tim duhej të ishte rrëzuar, si e pabazuar në themel¹, por jo për mungesë legjitimitimi (*ratione temporis*). Duhej të ishte shqyrtuar themeli i pretendimeve, dhe vetëm pas kësaj faze procedurale mund të ishte vendosur për rrëzim kërkesë, duke plotësuar standardin e aksesit në gjykatë dhe dhënien përgjigje pretendimeve të palëve.

Kryetar: Bashkim Dedja

MENDIM PAKICE

1. Gjkata ka vendosur rrëzimin e kërkesës së shtetasve Dritan Zela etj. me arsyetimin se kërkesa e paraqitur nuk ka respektuar afatin ligjor 2-vjeçar të parashikuar nga neni 30/2 i ligjit nr. 8577/2000 dhe, për rrjedhojë, kërkuësit nuk legjitimohen *ratione temporis* për t'iu drejtuar kësaj Gjykate (*shih paragrafin nr. 24 të vendimit të shumicës*). Në këtë drejtim, shumica ka vërejtur se vendimi gjyqësor më i fundit në kohë, i kundërshtuar nga kërkuësit, është ai i datës 11.7.2014 i Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, ndërsa kërkesa në shqyrtim është paraqitur në Gjykatë në datën 26.7.2016 (*shih paragrafin nr. 15 të vendimit të shumicës*).

2. Sikurse ka konstatuar edhe shumica, kërkuësit i janë drejtuar edhe më parë asaj me kërkesën e datës 16.3.2015 me të njëjtin objekt, e cila, në zbatim të nenit 74 të ligjit nr. 8577/2000, është refuzuar me vendimin nr. 65, datë 30.9.2015 të kësaj Gjykate, për arsye se gjatë votimit nuk u arrit shumica e votave për marrjen e një vendimi, e kërkuar nga neni 133/2 i Kushtetutës dhe neni 72/2 i po këtij ligji. Po sipas nenit 74 të lartpërmendur refuzimi nuk përbën pengesë që kërkuësi të riparqesë kërkesën në rast se krijohen kushte për formimin e shumicës së kërkuar. Për pasojë, në datën 26.7.2016 kërkuësit i janë drejtuar sërish Gjykatës, duke pretenduar se aktualisht Gjykata funksionon në përbërje të plotë, sepse është kthyer në detyrë gjyqtarja A.Xh. dhe se ligji lejon që kërkesa të përsëritet nëse në të ardhmen sigurohet përbërja e plotë e Gjykatës (*shih paragrafin nr. 16 të vendimit të shumicës*).

3. Në ndryshim nga shumica, vlerësojmë se në rastin konkret një trajtim i tillë i ngushtë formalo-juridik i problemit më thelbësor në këtë çështje, interpretimi i nenit 74 të ligjit nr. 8577/2000, lë jashtë vëmendjes elementin më të rëndësishëm të procesit të rregullt ligjor, respektimin e së drejtës së aksesit në gjykatë, të sanksionuar nga neni 42 i Kushtetutës dhe neni 6 i Konventës Evropiane të të Drejtave të Njeriut (KEDNJ).

4. Sikurse konstaton edhe shumica, në jurisprudencën e saj Gjykata është shprehur se e drejta për t'iu drejtuar gjykatës nuk përfshin vetëm të drejtën për të filluar një proces, por edhe të drejtën për të pasur, nga ana e gjykatës, një zgjidhje përfundimtare për mosmarrëveshjen objekt gjykimi, pasi aksesit në gjykatë duhet të jetë substantiv dhe jo thjesht formal. Në këtë këndvështrim, Gjykata ka theksuar se e drejta për t'iu drejtuar gjykatës përbën një garanci për administrimin e mirë të drejtësisë, prandaj çdo interpretim i ngushtë i nenit 42 të Kushtetutës dhe i nenit 6 të KEDNJ-së nuk përputhet me qëllimet dhe objektin e këtyre dispozitave (*shih vendimet nr. 14, datë 3.6.2009; nr. 41, datë 28.9.2011; nr. 21, datë 29.4.2013 të Gjykatës Kushtetuese*). Administrimi i mirë i drejtësisë fillon me garancinë që një individ të ketë akses në gjykatë për t'i siguruar atij të gjitha aspektet e një forme gjyqësore të shqyrtimit të çështjes. E drejta për t'iu drejtuar gjykatës është një nga aspektet e së drejtës për gjykim, e sanksionuar në nenin 42 të Kushtetutës. Mohimi i së drejtës për t'iu drejtuar gjykatës dhe për të marrë një përgjigje përfundimtare prej saj për pretendimet e ngritura, përbën cenim të së drejtës themelore për një proces të rregullt ligjor (*shih vendimet nr. 7, datë 11.3.2008; nr. 14, datë 3.6.2009 të Gjykatës Kushtetuese*).

5. Gjithashtu, Gjykata ka vlerësuar se neni 42 i Kushtetutës sanksionon në vetvete jo vetëm të drejtën e individit për t'iu drejtuar gjykatës, por edhe detyrimin e shtetit që t'ia garantojë atij këtë akses. Gjykata ka konsideruar se sipas këtij neni detyrimi për të garantuar të drejtën efektive të aksesit në gjykatë nuk nënkupton thjesht mungesën e një ndërhyrjeje, por mund të kërkojë edhe ndërmarrjen e

¹ Qëndrim i mbajtur edhe me vendimin e parë nr. 65/2015, të Gjykatës Kushtetuese, ku u vendos refuzimi i kërkesës, për shkak të ndarjes së votave në mënyrë të barabartë. (4+4).

veprimeve pozitive nga ana e shtetit. Në rast se mohohet një e drejtë e tillë, procesi konsiderohet jo i rregullt, sepse aksesit në gjykatë është para së gjithash një kusht kryesor për të realizuar mbrojtjen e të drejtave të tjera. Shteti i së drejtës nuk mund të konceptohet pa u njohur individëve të drejtën dhe mundësinë për t'iu drejtuar gjykatës (*shih vendimet nr. 5, datë 6.3.2009; nr. 17, datë 18.7.2008; nr. 15, datë 17.4.2003 të Gjykatës Kushtetuese*).

6. Ky qëndrim i Gjykatës është në një linjë me qëndrimet tashmë të konsoliduara të GJEDNJ-së apo gjykatave të tjera simotra. GJEDNJ-ja, që në vitin 1975, në çështjen *Golder kundër Mbretërisë së Bashkuar* (çështja 4451/70, vendimi datë 21.2.1975, par. 35), është shprehur se “do të ishte e pakonceptueshme, sipas mendimit të Gjykatës, që neni 6, par. 1 të përshkruajë në detaje garancitë procedurale që u ofrohen palëve gjatë një procesi dhe të mos mbrojë në radhë të parë atë që në fakt bën të mundur përfitimin e garancive të tilla, që është aksesit në një gjykatë. Karakteristikat e procedurave gjyqësore, të tilla si: rregullsia, publiciteti dhe shpejtësia nuk do të kenë fare vlerë nëse nuk ka procedura gjyqësore”. Pra, duke bërë një interpretim të të “drejtave efektive”, GJEDNJ-ja në vendimin *Golder kundër Mbretërisë së Bashkuar* përcaktoi se garancitë e procesit të rregullt ligjor, të parashikuara në detaje nga neni 6 i KEDNJ-së, do të ishin të pavlefshme nëse do të ishte i pamundur fillimi i një procesi gjyqësor².

7. GJEDNJ-ja edhe në çështjen *McElhinney kundër Irlandës* (aplikimi nr. [31253/96](#), par. 33), si dhe në çështjen *T.P. dhe K.M. kundër Mbretërisë së Bashkuar* (aplikimi nr. [28945/95](#), par. 96) ka ritheksuar se e drejta e aksesit “është një aspekt i pandarë i garancive të mishëruara në nenin 6, duke iu referuar parimeve të shtetit të së drejtës dhe të shmangies së pushtetit arbitrar, që qëndrojnë në themel të Konventës. Kështu, neni 6 § 1 i siguron gjithsecilit të drejtën për të pasur çfarëdo pretendimi në lidhje me të drejtat dhe detyrimet e tij civile përpara një gjykatë”.

8. Ndërsa Gjykata Kushtetuese Gjermane është shprehur se “gjykatat nuk mund të injorojnë detyrimin për të respektuar të drejtën e aksesit të individit në gjykatë, përkundrazi ato kanë detyrimin ta respektojnë atë në çdo moment dhe të marrin të gjitha masat që ajo të realizohet **pavarësisht situatës juridike**” (BVerfGE 29, 45).

9. Nga sa më lart, ndryshe nga shumica, jemi të mendimit se në aspektin kushtetues, edhe në këndvështrimin e mjetit efektiv, e drejta e aksesit hyn në të drejtat themelore të individit, të cilat në çdo rast duhet të garantohen nga gjykatat. Çdo mosmarrëveshje apo kundërshti ndërmjet organeve shtetërore dhe individit duhet të ketë si destinacion përfundimtar gjykatat, të cilat duhet t'u japin përgjigje pretendimeve të tyre. Pra, edhe pse si çdo e drejtë tjetër edhe e drejta e aksesit në gjykatë mund t'u nënshtrohet kufizimeve, ato duhet të jenë deri në atë masë sa të mos cenojnë thelbin e kësaj të drejte. Çka do të thotë se në balancën ndërmjet së drejtës së aksesit dhe mënyrës së interpretimit të ligjit, e drejta e aksesit duhet të mbizotërojë.

10. Në këtë kuptim, sikurse thekson shumica, në lidhje me parashikimin e nenit 74 të ligjit nr. 8577/2000, GJEDNJ-ja ka theksuar se mosarritja nga ana e Gjykatës Kushtetuese e shumicës së votave për pretendimet e ngritura e lë kërkuesin pa një përgjigje përfundimtare në çështjen e tij dhe për pasojë kufizon thelbin e së drejtës së aksesit në gjykatë. Vetëm fakti se rrethanat mund të ndryshojnë dhe kërkuesi mund të marrë një përgjigje përfundimtare për pretendimet e tij në një moment të ardhshëm, të papërcaktuar në kohë, nuk mund të plotësojë kërkesat e sigurisë juridike. Për më tepër, në rastin e refuzimit të kërkesës nuk jepet asnjë arsytim përveçse shkakut të mosarritjes së shumicës. Duke pasur parasysh sa më sipër, GJEDNJ-ja ka konkluduar se parashikimet e nenit 74 të ligjit nr. 8577/2000 janë të tilla që e privojnë kërkuesin nga një e drejtë efektive për të pasur një përgjigje përfundimtare për ankimin e tij (*shih vendimin e GJEDNJ-së në çështjen Marini kundër Shqipërisë, datë 7.7.2008*).

11. Sipas GJEDNJ-së (*po aty*) sistemi shqiptar në rastin e mosarritjes së shumicës është i ndryshëm nga shtetet e tjera. Në ndryshim nga sistemet e tjera ligjore, të cilat ose parandalojnë një situatë të tillë, ose parashikojnë alternativa të ndryshme për të marrë një vendim përfundimtar në një rast të tillë, në sistemin ligjor shqiptar një votim i barabartë në Gjykatën Kushtetuese rezulton në një vendim që formalisht nuk i jep përgjigje përfundimtare çështjes së ankimit. Nisur nga sa më sipër, ligjvënësi shqiptar në ndryshimet që i janë bërë ligjit nr. 8577/2000 (të cilat nuk kishin hyrë në fuqi në momentin e shqyrtimit të kësaj çështjeje) ka shfuqizuar nenin 74 të ligjit, si dhe ka ndryshuar nenin 73 të tij, duke parashikuar në pikën 4 të kësaj dispozite se kur nuk formohet shumica prej 5 gjyqtarësh, kërkesa konsiderohet e rrëzuar (*shih paragrafët nr.*

² Shih “The European Convention on Human Rights”, Jacobs & White, Oxford, Fourth Edition, f. 170.

19-20 të vendimit të shumicës).

12. Nga sa më lart, ne gjyqtarët në pakicë jemi të mendimit se Gjykata për defekte të sistemit apo të keqfunksionimit të saj nuk mund të mohojë të drejtën e aksesit të individit. Ky është dhe në vlerësimin tonë kuptimi i nenit 74 të ligjit nr. 8577/2000, sipas të cilit, sikurse u përmend më lart, individ mund ta riparaqesë kërkesën e tij kur krijohen kushtet për formimin e shumicës së kërkuar. Këto kushte, për arsye që nuk varen nga vullneti i kërkuarit, mund të bëhen shkak për kalimin e afatit 2-vjeçar të përcaktuar nga neni 30 i ligjit nr. 8577/2000. Sipas pikëpamjes tonë duke pasur parasysh edhe nenet 131 dhe 134 të Kodit Civil, me paraqitjen e kërkesës së parë para kësaj Gjykate afati ndërpritet dhe koha e kaluar para se të vërtetohej shkaku ndërprerës nuk llogaritet dhe pas zhdukjes së këtij shkak fillon një afat parashkrimi i ri.

13. Si përfundim, vlerësojmë se shumica në arsyetimin e saj duhet të bënte një interpretim pajtues të nenit 74 të ligjit nr. 8577/2000 me standardet kushtetuese (të drejtën e aksesit në rastin konkret). Për rrjedhojë, jemi të mendimit se shumica me vendimin e saj, duke rrëzuar kërkesën në fjalë, u ka cenuar kërkuarve të drejtën e aksesit në gjykatë, në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës dhe nenit 6 të KEDNJ-së.

Anëtarë: Vitore Tusha, Vladimir Kristo